

Predslov

Slovensko vstupuje do nového milénia s optimizmom. Nedávna hodnotiaca správa Európskej Komisie uviedla, že Slovenská republika je vo "výbornej negociačnej pozícii" na vstup do Európskej únie. V júli 2000 bolo Slovensko pozvané vstúpiť do Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) ako jej 30-ty člen. To je významný krok vo vývoji krajiny, ktorý potvrdzuje rozhodnutie Slovenska napredovať k spoločnosti založenej na demokratických pravidlách a spoločenskom pokroku.

Transformácia nasledujúca po "nežnom" rozdelení Československa priniesla zmiešané hospodárske a sociálne výsledky. Niektoré ukazovatele ekonomiky boli relatívne priaznivé, pričom sa podarilo zabrániť katastrofickým sociálnym scenárom. Počas uplynulých piatich rokov pripravovali národné tímy odborníkov s podporou UNDP Národné správy o ľudskom rozvoji. Tieto správy skúmajú ekonomické, sociálne a politické podmienky transformácie z pohľadu ľudského rozvoja, ktorý kladie človeka do centra všetkých rozvojových stratégií.

Národné správy každoročne analyzujú najdôležitejšie úspechy a prekážky ľudského rozvoja. Napriek značnému progresu v oblasti ľudských právach a politiky čelí krajina stále mnohým výzvam. Transformácia spoločnosti neznamena pre každého jednotlivca zvýšenie kvality života. Naopak, došlo k zhoršeniu viacerých ukazovateľov sociálneho a ľudského rozvoja dokonca i počas obdobia hospodárskeho rastu. Opatrenia na stabilizáciu a reštrukturalizáciu ekonomiky sa nie vždy odrazili v zlepšení sociálnej situácie. Na túto skutočnosť opakovane poukazujú všetky Národné správy – hospodársky rast nie je dostatočne premietnutý do ľudského rozvoja. Aby sa tak stalo, bude potrebné rôznymi mechanizmami podporovať väzby medzi rastom a ľudským životom.

Predkladaná Národná správa za rok 2000 poukazuje znova na viacero nežiaducich trendov: takmer 11 percent obyvateľstva žije v hmotnej núdzi, evidovaná nezamestnanosť rastie a ku koncu roka 1999 dosiahla 20 percent. Miera nezamestnanosti mladých ľudí narástla z 24,8% v roku 1995 na 32,1% v roku 1999. Zvyšuje sa tak chudoba, sociálna exklúzia a marginalizácia mnohých sociálnych skupín na Slovensku. Tieto javy sa osobitne dotýkajú rómskeho obyvateľstva, ktorého značná časť žije v lokalitách s prakticky 100-percentnou nezamestnanosťou. Tým sa ešte viac zhoršujú už aj tak zlé ekonomické a sociálne podmienky života Rómov. Takmer 80 percent rómskeho obyvateľstva má iba základné vzdelanie a ich zdravotná situácia je podstatne horšia ako zdravie celkovej populácie.

Správa sa taktiež venuje otázkam rodovej nerovnosti na Slovensku. Vzhľadom na vysokú úroveň vzdelania a odborné skúsenosti je účasť žien na rozhodovaní poddimenzovaná. Ženy prevažujú v nízkoprijímových zamestnaniach a zarábajú len približne 75 percent zárobku mužov.

V prípade neriešenia týchto problémov sa spomalí tempo ľudského rozvoja a poklesne aj konkurencieschopnosť krajiny. Rozvojové stratégie sa musia zamerať na rozširovanie ľudských možností a príležitostí. Analýza tohtoročnej správy jasne ukazuje, že Slovensko potrebuje predovšetkým spoločenskú dohodu príslušných politických a ekonomických aktérov ohľadom nevyhnutných reforiem. Ukazuje sa, že transformácia nie je len procesom privatizácie či liberalizácie trhu. V centre pozornosti musí byť sociálna "udržateľnosť" tohto procesu. Navyše, ak pokračuje zápas o zveľaďovanie demokracie, je potrebné neustále zlepšovať aj kvalitu politického vládnutia.

UNDP sa týmto chce poďakovať národnému tímu autorov a všetkým, ktorí sa zúčastnili na príprave tejto správy. Prostredníctvom Národných správ chce UNDP naďalej pozitívne prispievať do diskusie o rozvojovej politike Slovenska.

Juliette Hage
Human Development Advisor
UNDP

Pod'akovanie

Koordinátor vyjadruje poďakovanie za spoluprácu na príprave Národnej správy o ľudskom rozvoji Slovenská republika 2000 autorom, regionálnemu úradu UNDP RBEC v Bratislave, osobitne pani Juliette Hage; INEKO – Stredoeurópskemu inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy; Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky; Štatistickému úradu Slovenskej republiky, Odbor sociálnej štatistiky, osobitne pánovi Milanovi Olexovi. Vďaka patrí aj pani Tatiane Letkovej, pánovi Štefanovi Condíkovi, pánovi Milanovi Kisztnerovi, tlačiarňi Šopa Print a všetkým osobám a inštitúciám, ktoré priamo alebo nepriamo pomohli v príprave publikácie.

Za obsah predkladanej publikácie je zodpovedný kolektív nezávislých autorov. Názory prezentované v publikácii sú výlučne názormi autorov a nemusia byť totožné s názormi organizácie Rozvojový program Organizácie spojených národov – United Nations Development Programme UNDP.

CPHR

CENTRUM PRE HOSPODÁRSKY ROZVOJ

Koordinátorom prípravy Národnej správy o ľudskom rozvoji Slovenská republika 2000 je Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR). CPHR je mimovládna, nezisková organizácia, zameraná na výskum ekonomických a sociálnych javov. Jedným z hlavných poslanií CPHR je podpora dlhodobého hospodárskeho rozvoja Slovenska zabezpečujúceho trvalý rast kvality života ľudí. CPHR je členom neformálnej skupiny INEKO GROUP, ktorá zastrešuje mimovládne a neziskové organizácie s príbuzným zameraním.